

WSTĘP

Powołanie do życia akademickiego periodyku pedagogicznego „Kultura – Przemiany – Edukacja” uzasadniają ważne powody naukowe i intencje badawcze środowiska pedagogicznego na Uniwersytecie Rzeszowskim. Najważniejsze z nich to chęć stworzenia platformy dla dyskursu naukowego w obszarze interdyscyplinarnie pojętych dziedzin wychowania. W istocie chodzi o podjęcie na łamach stałego cyklu wydawniczego próby przezwyciężenia znamiennej dla obecnej doby „postmodernistycznej pedagogii” chaosu i swoistej ambiwalencji w naukach o wychowaniu.

Zależy nam na ambitnej, ale jak zakładamy, realistycznej próbie godzenia dominujących w pedagogice akademickiej tendencji; tj. nader abstrakcyjnych „metateorii” pedagogicznych z daleko idącą dyferencją nauk o wychowaniu; nadmierną specjalizację gubiącą holistyczną naturę podmiotów wychowania; tożsamy sens tego zjawiska kulturowego i osobowego zarazem. Chodzi także o dyskursywnie weryfikowanie wielu koncepcji pedagogicznych i edukacyjnych nieprzystających do życia. Zwłaszcza tych, które nadmiernie abstrahują od istoty rzeczywistego wychowania, fragmentaryzując człowieka, tym samym proces jego wychowywania. Niektóre z nich doprowadzają w istocie rzeczy do absurdu, neoliberalnej alienacji osoby wychowanka i nauczyciela-wychowawcy, atomizując te osobowe byty, wbrew zindywidualizowanej i „całej” zarazem naturze rzeczywistego wychowania.

Wszystko to sprawia, że znaczna część potencjału twórczego i edukacyjnego na uczelniach kształcących nauczycieli i rzeczywistego (nie)wychowywania funkcjonuje poza realnymi problemami i potrzebami edukacji. Jest to ewidentna strata potencjału społecznego i kulturotwórczego, stan nieureczywistniania szans i możliwości tworzenia optymalnych podstaw dla edukacji wychowującej. Powstaje zatem poważne uchybienie wobec współczesnych potrzeb cywilizacyjnych, etycznych, przesileń sfery wartości, dylematów osoby człowieka, jego współbycia zbiorowego itp. Ma to również znamiona pokoleniowego zaniechania i braku odpowiedzialności za przyszłe generacje.

Pragniemy również identyfikować źródła „ucieczki” ucznia i wychowanka od nauczyciela i wychowawcy – przyczyny coraz szybszego oddalania się obszarów realnego wpływu i skutecznego oddziaływania myśli i praktyki pedagogicznej od ich realnego punktu odniesienia, tzn. konkretnych podmiotów edukacyjnych i wychowawczych. Chcielibyśmy poszukiwać trudnej odpowiedzi na pytanie: dlaczego „przyspieszonej rzeczywistości” społecznej i kulturowej nie towarzyszy odpowiednia dynamika rozwoju teorii pedagogicznej. W tym świe-

tle kategoria „przyspieszonej zmienności” staje się dziś dla nauk społecznych, dziedzin o człowieku, a zwłaszcza dyscyplin pedagogicznych kategorią centralną. Pragniemy zmierzyć się również z potrzebą wypracowywania skutecznych sposobów odczytywania i rozumienia przemian świata ludzkiego i cywilizacji, która „degraduje” kondycję ludzką. Dotyczy to zwłaszcza przemian w sferze wartości i duchowości człowieka współczesnego, stylów i modeli, psychiczności i mentalności jednostek i zbiorowości ludzkich.

Ważny pozostaje dylemat „osłabienia” znaczenia, swoistej erozji klasycznego paradygmatu pedagogiki, który w dużej mierze poznawczo i aplikacyjnie pozostaje bezradny, a nowe sensy i znaczenia pedagogiczne trzeba kompetentnie poszukiwać. Taką wizję dyskursu na łamach stałego wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego chcemy urzeczywistniać.

Inicjatorom edycji i środowiska, które będzie ona reprezentować, oraz licznym współpracownikom w kraju i poza granicami chodzi o poszukiwanie rzeczywistej „optymalizacji edukacyjnej” zastosowań wiedzy, doświadczeń pedagogicznych łączących teorię z praktyką wychowania. Zjawiska pojmowanego jako dziedzina antropologiczna, filogenetyczna i osobnicza (ontogenetyczna), ale też wielorako zindywidualizowana, ogólna i specyficzna zarazem. Seria wydawnicza stanowić będzie forum wymiany myśli, służąc konfrontacji „osobistych”, „nieobowiązujących” obszarów wiedzy teoretycznej z rzeczywistością edukacyjno-wychowawczą, która, jak wiemy, przeżywa obecnie kryzys własnej tożsamości.

Zakładamy również, że pismo nie stanie się miejscem zamieszczania „pobożnych życzeń” edukacyjnych i abstrakcyjnych wizji publicystycznych na temat wychowania i szkoły. Jego założeniem jest otwarcie przestrzeni do dyskursu dla młodych i dojrzałych badaczy oraz nauczycieli – bezpośrednich uczestników procesu edukacyjnego i wychowawczego. Ma ono również w swoim założeniu integrować środowisko pedagogiczne Uniwersytetu Rzeszowskiego wokół najnowszych koncepcji i projektów badawczych. Może także inspirować współdziałanie na rzecz podnoszenia naukowego i dydaktycznego poziomu Wydziału i Instytutu Pedagogiki UR, również innych jednostek Uniwersytetu zorientowanych na problematykę człowieka, wychowanie, kulturę, psychologię, socjologię itp.

Nowa rzeszowska edycja poświęcona naukom o wychowaniu otwarta jest na ścisłą współpracę z uczelniami polskimi i zagranicznymi. Zamierza realizować ideę edukacji regionalnej i uniwersalnej, wieloetnicznej, historycznej, cywilizacyjnej, problematykę wychowania społecznego, etycznego i duchowego, zorientowaną na wielokulturowość i międzykulturowość. Pragniemy te zadania realizować we współpracy z Uniwersytetem Lwowskim, Preszowskim na Słowacji, w Równem na Ukrainie, w Czechach, na Litwie i innymi ośrodkami akademickimi. Żywimy przekonanie, że uda się zachować otwartość na pluralistyczną dyskusję społeczno-edukacyjną, przy konsekwentnym, ale elastycznie pojętym kanonie interdyscyplinarności w kręgu przyjętej problematyki. Ambicją redagujących wydawnictwo akademickie jest więc prezentowanie wyników

badań i studiów, odniesień krytycznych i analiz na pograniczach teorii pedagogicznych i zastosowań edukacyjnych. W tym kontekście przewidujemy na łamach otwieranej edycji książkowej następujące obszary myśli o wychowaniu i dziedzin praktyki edukacyjnej:

- *Historyczna ciągłość i zmiana myśli edukacyjnej;*
- *Aksjologiczne i społeczne obszary wychowania i rozwoju człowieka;*
- *Dialog i współistnienie kultur we współczesnej edukacji;*
- *Rodzina i szkoła – wspólne obszary kształcenia, wychowania i opieki;*
- *Psychologia wobec współczesnych problemów edukacyjnych i wychowawczych;*
- *Uniwersytety i szkoły wyższe w perspektywie wyzwań cywilizacyjnych.*

Zapraszamy Szanownych Państwa, osoby zawodowo i pozaprofesjonalnie zainteresowane problemami wychowania i edukacji do współtworzenia pewnego „ruchu myśli” pedagogicznej w Rzeszowie. Do intelektualnego współtworzenia regionalnego i międzynarodowego forum pedagogów, psychologów, socjologów i przedstawicieli innych dyscyplin naukowych, kulturoznawczych, teoretycznych i stosowanych. Zależy nam na wielodyscyplinarnym i wieloaspektowym traktowaniu edukacji, jako uniwersalnej dziedziny wiedzy, jej doniosłych dla obecnej doby aplikacji społecznych i wychowujących, współtworzących współczesnego człowieka, jego kulturę w perspektywie historycznej, współczesnej i prospektywnej.

Kazimierz Szmyd
Zofia Frączek